

Nad monotematickým číslem k sociální prognostice a sociálnímu plánování*

Monotematické číslo Sociologického časopisu, které předkládáme čtenářské veřejnosti, je věnováno jednomu z vysoce aktuálních směrů v rozvoji společenských věd — sociální prognostice a sociálnímu plánování. Po pozoruhodných úspěších činnosti člověka ve sféře výroby, při „kontrolu výměny látek mezi sebou a přírodou“ (Marx) podmínkou dalšího ovládnutí přírody se stává ovládnutí sociálních vztahů, čili vytvoření takové společenské organizace, která by zaručila, že bude vědeckotechnické revoluce využito pouze v zájmu lidské společnosti — společenské organizace, která se stane sociálním předpokladem osvobození člověka. Základním předpokladem rozvoje procesu ovládnutí sociálních vztahů je tedy organické sepětí revoluce v technických prostředcích s revolucí sociální.

Podstatné zesílení významu principu celospolečenské plánovitosti a prognózování v podmínkách vědeckotechnické revoluce, kdy radikálně zesiluje potřeba cílevědomě a s perspektivním předstihem regulovat a plánovat rozvoj společnosti v měřítku národních států a světových soustav a v rozšiřujících se sférách lidské činnosti i v měřítku planetárním, potenciálně zvýhodňuje socialistické společnosti. SSSR a ostatní socialistické země od samého počátku své existence začaly úspěšně prognózovat vývoj sociálních procesů a plánovat je v celospolečenském měřítku. Základní předpoklady k tomu byly vytvořeny zespolečenštěním výrobních prostředků a vytvořením sociální struktury bez vnitřních antagonistických rozporů i vytvořením politického systému, v jehož základě je princip vedoucí úlohy dělnické třídy a jejího komunistického předvoje, v jehož dynamickém vývoji jde o soustavné hledání a nalézání optimální syntézy vysoké centralizace rozhodování s nejvhodnější mírou demokraciismu, účasti lidových mas v tomto rozhodovacím procesu. Pro dosavadní etapy prognózování a plánování v socialistických zemích je příznačné těžiště v prognózování a plánování výroby, v národohospodářském plánování, zatímco do mimoekonomických procesů zasahovalo plánování spíše zprostředkovaně. V současné vývojové etapě vyvstala i možnost transformovat tento systém v systém socioekonomického plánování, v němž národohospodářská optimalita je podřízena celospolečenské optimalitě, v němž daleko výrazněji vystoupí do popředí prognózování a plánování rozvoje socialistického životního způsobu, jehož osou je rozvoj socialistických sociálních vztahů.

Toto monotematické číslo si pochopitelně neklade za cíl komplexně pokrýt rozsáhlou a rozšiřující se oblast sociální prognostiky a sociálního plánování, vycházejících z metodologických principů marxismu-leninismu. Je v něm zachyceno jen určité vývojové stadium řešení vybraných problémů tohoto tematického komplexu. Rada pasáží a myšlenek má vzhledem k ranému stadiu těchto vědních směrů přirozeně vysloveně diskusní charakter. Podaří-li se však, aby články, které jsme do čísla zařadili, daly podněty k další vědeckovýzkumné práci, nebo případně již i praktickým aplikacím, splní funkci, kterou jsme vydáním tohoto čísla sledovali.

Redakce

* V přípravě tohoto monotematického čísla se nám podařilo soustředit více příspěvků, než bylo možno zařadit do jednoho čísla. Proto se budeme k problematice prognostiky a sociálního plánování vracet.